

RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduithe anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA 2016

DÉ CÉADAOIN 22 MEITHEAMH MAIDIN 9:30 go12:00

EACNAMAÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL (400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist ghearrfhreagra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(i)R
A ÚSÁIDTEAR CHUN NA CEISTEANNA I ROINN B A FHREAGAIRT

ROINN A (100 marc)

Freagair sé cinn de na **naoi** gceist ghearrfhreagra sna spásanna atá ann dóibh.

1. Críochnaigh an ráiteas seo a leanas:

Is toisc tháirgeachta é talamh a shainmhínítear mar rud ar bith a chuireann an _____ ar fáil agus a chuidíonn i dtairgeadh _____ agus seirbhísí. Is é a thugtar ar an íocaíocht as talamh ná _____.

(16 mharc)

2. Cuir in iúl le tic (✓) cén chatagóir a mbaineann gach ráiteas díobh seo léi.

Ráiteas	Trádbhac	Cuóta	Taraif	Fóirdheontas
Cáin ar earraí a iompórtáiltear isteach sa tír.				
Cosc iomlán ar iompórtáil earraí áirithe.				
Teorainn fhisiciúil á cur ag an rialtas ar chainníocht na n-earraí is ceadmhach a iompórtáil.				
Íocaíocht nó cúnamh ar bith a thugann an rialtas do tháirgeoirí earraí agus seirbhísí in Éirinn.				

(16 mharc)

3. Léiríonn an tábla thíos, agus é comhlánaithe, go dtosaíonn áirgiúlacht imeallach laghdaitheach nuair a thomhlaítear 4 aonad.

Líon na n-aonad a thomhlaítear	1	2	3	4	5	6
Áirgiúlacht iomlán ina haonaid	15	40	70	85	95	100
Áirgiúlacht imeallach ina haonaid	15	25		15		

- (a) Líon isteach na **spásanna bána** sa tábla thuas.

- (b) Mínigh cén fáth a dtosaíonn áirgiúlacht imeallach laghdaitheach nuair a thomhlaítear 4 aonad.

(16 mharc)

ROINN A (ar leanúint)

4. Táirgeann gnólacht 50 aonad gach seachtain. Faigheann siad €50,000 san iomlán as díolachán an 50 aonad seo. Íocann an gnólacht na **costais** seo a leanas:
Pá: €5,000; Amhábhair: €25,000; Solas & Teas: €3,000; Cíos ar Áitribh: €7,000.

Ríomh iad seo a leanas, taispeáin do chuid oibre.

- (a) An costas iomlán ar 50 aonad a tháirgeadh.

€ _____

- (b) An brabús ar dhíolacháin.

€ _____

- (c) An costas ar aonad amháin a tháirgeadh.
(meánchostas)

€ _____

Do chuid oibre
(a)
(b)
(c)

(16 mharc)

5. Meaitseáil na smaointe eacnamaíochta atá ar an liosta thíos leis an eacnamaí a luaitear leo:

Smaoineamh Eacnamaíochta

- A. An tIolraitheoir
- B. Dlí an Bhuntáiste Chomparáidigh
- C. Laissez Faire
- D. Dúshaothrú an lucht oibre i gcóras caipitlíoch.

Eacnamaí

- 1. Karl Marx
- 2. Adam Smith
- 3. John Maynard Keynes
- 4. David Ricardo.

Smaoineamh Eacnamaíochta	A	B	C	D
Eacnamaí				

(16 mharc)

6. Tá an easpa dídine ag teacht chun cinn mar fhadhb mhór shóisialta i sochaí na hÉireann. Tuairiscíonn carthanais a bhfuil baint acu le daoine gan dídean go bhfuil 70 teaghlach ag cailleadh a n-áit chónaithe in aghaidh na míosa.

- (a) Tabhair cúis eacnamaíochta **amháin** leis an méadú ar líon na ndaoine gan dídean.

- (b) Tabhair breac-chuntas ar bheart eacnamaíochta **amháin** a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a dhéanamh chun cuidiú le líon na ndaoine atá gan dídean in Éirinn a laghdú.

(17 marc)

ROINN A (ar leanúint)

7. Tá rialtas na hÉireann ag smaoineamh ar gan díol toitíní a cheadú ach amháin i bpacáiste coitianta agus ar chosc iomlán a chur ar bhrandáil de gach cineál.

(a) Míniú an téarma **brandáil**. _____

(b) Tabhair breac-chuntas ar chúis **amháin** a bhfuil rialtas na hÉireann ag smaoineamh ar an bheart seo a thabhairt isteach.

(17 marc)

8. “D’fhéadfadh méid an gheilleagair dhuibh a bheith chomh hard le €25 billiún in aghaidh na bliana.”

(Foinse: *Gnóthais Bheaga agus Mheánmhéide na hÉireann, Irish Independent, Meán Fómhair 2015*)

(a) Míniú an téarma **geilleagar dubh**. _____

(b) Tabhair breac-chuntas ar an tionchar a bhíonn ag gníomhaíochtaí sa gheilleagar dubh ar gach ceann díobh seo a leanas:

Rialtas na hÉireann: _____

Gnólachtaí na hÉireann: _____

(17 marc)

9. Tomhaistear **Ioncamleasteachas an Éilimh** (YED) leis an bhfoirmle seo a leanas:

$$\frac{\Delta Q}{\Delta Y} \times \frac{Y_1 + Y_2}{Q_1 + Q_2}$$

Líon isteach an tábla seo a leanas chun a chur in iúl cad dó a seasann gach ceann de na siombailí thuas:

ΔQ	
ΔY	
Y_1	Ioncam tosaigh an tomhaltóra.
Y_2	
Q_1	
Q_2	Cainníocht nua an earra atá á éileamh.

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáidtear chun na ceisteanna i ROINN B a fhreagairt.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

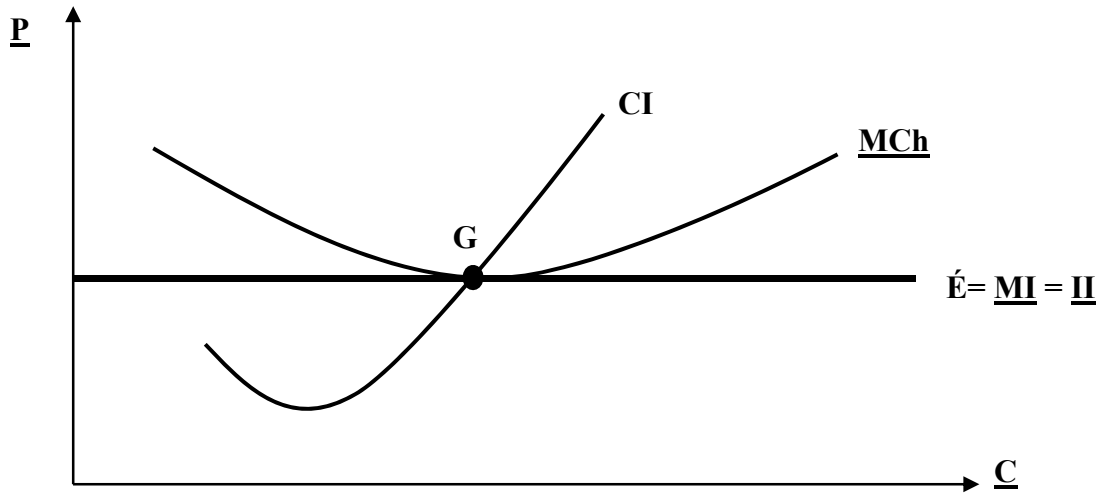
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

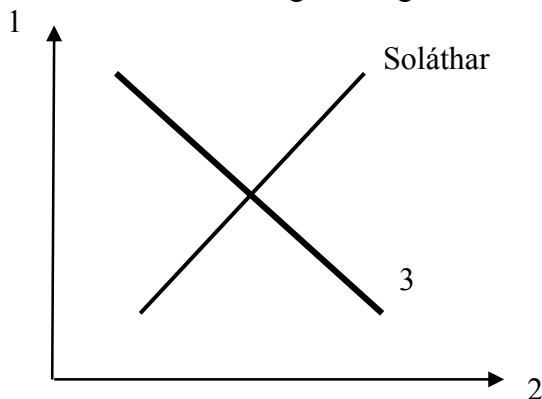
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. Sa léaráid thíos taispeántar cothromaíocht fhadtréimhseach gnólachta atá in **Iomaíocht Fhoirfe**.

- (a) (i) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar.
Scríobh amach ina iomláine gach ceann de na **sé** lipéad a bhfuil líne fúthu.
- (ii) Bíonn cothromaíocht ann ag an **bpointe G** ar an léaráid.
Taispeáin ar do léaráid:
- An **praghas** a ghearrfaidh an gnólacht ar a aschur (úsáid an lipéad **P₁**).
  - An **t-aschur** a tháirgfídh an gnólacht i gcothromaíocht (úsáid an lipéad **C₁**).
- (30 marc)
- (b) Ar na na saintréithe a bhaineann leis an iomaíocht fhoirfe tá go mbíonn eolas foirfe ann.
- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- (ii) Luaigh **dhá** shaintréith eile a bhaineann leis an iomaíocht fhoirfe.
- (iii) Scríobh nótaí gairide chun **gach** ceann den dá shaintréith sin a mhíniú.
- (20 marc)
- (c) Táthar chun cosc a chur ar fhógraíocht an alcóil taobh istigh de gach páirc spóirt.
(**Foinse:** *An Bille um Shláinte Phoiblí (Alcól)*, Mí na Nollag 2015)
- (i) Luaigh cúis **amháin** a bhféadfadh sé tarlú **nach** mbeadh eagraíochtaí spóirt i bhfabhar leis an moladh thuas.
- (ii) Luaigh agus mínigh **dhá** mholadh eile a d'fhéadfadh cuidiú chun tomhaltas an alcóil in Éirinn a laghdú.
- (iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste don tsochaí as laghdú ar thomhaltas an alcóil.
- (25 marc)
[75 marc]

2. (a) Cuir i gcás go léiríonn an léaráid thíos margadh na gcarranna leictreacha in Éirinn.

- (i) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar. Lipéadaigh go soiléir gach ceann de na línte **1** go **3**.
(ii) Taispeáin ar do léaráid:
- praghas cothromaíochta (úsáid an lipéad **P₁**)
  - cainníocht chothromaíochta (úsáid an lipéad **C₁**)
- (iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste a d'fhéadfadh Éire a bhaint as breis carranna leictreacha a bheith á n-úsáid.
(iv) Tabhair breac-chuntas ar bheart **amháin** a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a chur san áireamh chun tomhaltóirí a spreagadh le hathrú go carranna leictreacha.

(25 marc)

- (b) Bogann cuar an éilimh **nó** cuar an tsoláthair ar dheis **nó** ar chlé de bharr na dtosca seo a leanas:
- titim ar leibhéil an ioncaim sa gheilleagar
  - feabhas ar theicneolaíocht táirgthe an ghnólachta.

Maidir le **gach** ceann de na tosca thuas, freagair na **trí** cheist seo a leanas:

- (i) luaigh cé acu cuar an éilimh **nó** cuar an tsoláthair a bhogfaidh
(ii) luaigh cé acu ar dheis **nó** ar chlé a bhogfaidh an cuar a luann tú
(iii) mínigh **cén fáth** ar bhog an cuar sa treo a luaigh tú.

(20 marc)

- (c) Is é atá i gceist le ríomhbhaincéireacht ná úsáid ríomhairí chun idirbhearta baincéireachta a dhéanamh.

- (i) Luaigh agus mínigh **dhá** fheidhm atá ag na bainc thráchtála.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chúis eacnamaíochta a bhféadfadh banc a bheith i bhfabhar leis an ríomhbhaincéireacht.
(iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** mhíbhuntáiste a d'fhéadfadh a bheith ag an **ríomhbhaincéireacht** do chustaiméirí bainc.

(30 marc)

[75 marc]

3. (a) Téann an fiontraí i bpríacal nuair a chuireann sé talamh agus an dá thoisic tháirgeachta eile le chéile agus é ag bunú gnólachta.
- (i) Luaigh agus mínigh an **dhá** thoisic tháirgeachta eile, seachas fiontraíocht agus talamh.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí a théann fiontraithe chun tairbhe do gheilleagar na hÉireann.
- (24 marc)
- (b) I gCáinainnéis 2016 ardaíodh an ráta náisiúnta íosphá in Éirinn ó €8.65 go €9.15.
- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** aidhm a bhíonn le híosphá náisiúnta.
- (iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** mhíbhuntáiste eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag baint le hardú an íosphá náisiúnta.
- (27 marc)
- (c) Tionóladh **Cruinniú Mullaigh an Ghréasáin** i mBaile Átha Cliath trí bliana i ndiaidh a chéile. Ghlac breis agus 100,000 duine páirt ann. I Liospóin na Portaingéile a bheidh an cruinniú mullaigh go ceann na chéad trí bliana eile.
- Nóta:** Is comhdháil bhliantúil teicneolaíochta é Cruinniú Mullaigh an Ghréasáin. Bíonn bunaitheoirí gnólachtaí nuathionscanta teicneolaíochta idirnáisiúnta i láthair.
- (i) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste atá le baint ag an ngeilleagar áitiúil i mBaile Átha Cliath as comhdhálacha móra mar Chruinniú Mullaigh an Ghréasáin a bheith ar siúl ann.
- (ii) Luaigh **dhá** bheart a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann **nó** an rialtas áitiúil/na húdaráis áitiúla a dhéanamh chun comhdhálacha móra idirnáisiúnta a mhealladh go hÉirinn.
- (24 marc)
[75 marc]
4. (a) In Aibreán 2016 chomhair an POS daonra na hÉireann agus chosain sé tuairim is €55m.
- (i) Cad dó a seasann na túslireacha POS?
- (ii) Cad é an téarma oifigiúil a thugtar ar chomhaireamh an daonra?
- (iii) Luaigh sampla **amháin** de chaiteachas a d'fhéadfadh bheith san áireamh sa €55m a chosain an comhaireamh.
- (iv) Mínigh úsáid **amháin** a d'fhéadfadh **gach** ceann díobh seo a leanas a bhaint as na sonraí a bailíodh:
- Gnólachtaí
  - Rialtas na hÉireann.
- (25 marc)
- (b) Ní geilleagar lárphleanáilte é geilleagar na Síne a thuilleadh ach fós ní geilleagar saorfhiontraíochta atá ann. Chuir an tSín deireadh le déanaí lena “polasaí aon pháiste” agus anois tá cead ag lánúineacha, den chéad uair ó 1979, beirt pháistí a bheith acu.
- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste do gheilleagar na Síne a bhaineann leis an athrú i “bpolasaí an aon pháiste”.
- (iii) Luaigh agus mínigh **dhá** mhíbhuntáiste eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag saoránaigh a bhfuil cónaí orthu i ngeilleagar lárphleanáilte.
- (25 marc)
- (c) Is príomhchuspóir eacnamaíochta i gcónaí í forbairt gheilleagrach ag rialtais sna TT. (LDCs i mBéarla)
- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** dheacracht eacnamaíochta a bhíonn ag saoránaigh sna TT.
- (iii) Mol **dhá** réiteach fhéideartha ar na deacrachtaí eacnamaíochta atá luaite agat.
- (25 marc)
[75 marc]

5. (a) Íocann saoránaigh na hÉireann cánacha díreacha agus cánacha indíreacha leis an rialtas.
- Mínigh **gach** ceann de na téarmaí a bhfuil líne fúthu agus luaigh sampla **amháin** de **gach** ceann díobh.
  - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** úsáid a bhaineann an rialtas as ioncam cánachais.
  - Is féidir go smaoinoidh rialtas na hÉireann ar **cháin ar shiúcra** a thabhairt isteach chun tabhairt faoi ghéarchéim na hotrachta.
Déan plé ar **dhá** argóint i bhfabhar **nó** i gcoinne cáin ar shiúcra a thabhairt isteach.
- (30 marc)
- (b) I gCáinainnéis 2016, laghdaigh an Rialtas rátaí MSU.
- Cad dó a seasann na túsli treacha MSU?
  - Mínigh tionchar eacnamaíochta **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ag laghdú ar na rátaí MSU ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
    - fostaithe
    - iompórtálacha go hÉirinn
    - leibhéal na fostaíochta in Éirinn.
- (20 marc)
- (c) “Tá ráta na dífhostaíochta ag titim i gcónaí. Léiríonn figiúirí nua gur islíodh an ráta go dtí 9.3% i mí Dheireadh Fómhair 2015, ach is é ráta na hóg-dhífhostaíochta ná 19.7%.”
(Foinse: *The Irish Times*, Samhain 2015)
- Ainmnigh modh **amháin** chun dífhostaíocht in Éirinn a thomhas.
  - Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta d'Éirinn a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an titim seo sa dífhostaíocht.
  - Mol beart **amháin** a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a dhéanamh chun an óg-dhífhostaíocht a laghdú.
- (25 marc)
[75 marc]
6. (a) Is sampla d'iompórtáil dhofheicthe d'Éirinn é daoine as Éirinn a bheith ag freastal ar Euro 2016 (craobhchomórtas sacair na hEorpa) sa Fhrainc.
- Déan idirdhealú idir **iompórtáil shofheicthe** agus **iompórtáil dhofheicthe**.
  - Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhfuil iompórtálacha tábhacht do gheilleagar na hÉireann.
- (20 marc)
- (b) “Tá súil le breis agus 8 milliún turasóir in Éirinn sa bhliain 2016.”
(Foinse: *Turasóireacht Éireann*, Nollaig 2015)
- Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta do gheilleagar na hÉireann a bhaineann leis an bhforbairt seo.
  - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bheart a d'fhéadfadh gnólachtaí a bhfuil baint acu le Tionscail Turasóireachta na hÉireann a dhéanamh, chun a chinntiú go leanfaidh an líon turasóirí a thagann go hÉirinn ag méadú.
  - Tabhair breac-chuntas ar chúis **amháin** a bhfuil tóir ar Éirinn mar ionad turasóireachta.
- (25 marc)
- (c) Is sampla é Apple de CIN (MNC i mBéarla) atá ag feidhmiú in Éirinn. Tá sé beartaithe ag Apple ionad sonraí nua a thógáil i mBaile Átha an Rí, Co. na Gaillimhe.
- Cad dó a seasann na túsli treacha CIN?
  - Ainmnigh CIN **amháin** eile atá lonnaithe in Éirinn.
  - Luaigh cúis **amháin** a d'fhéadfadh a bheith leis an gcinneadh a rinne Apple lonnú in Éirinn.
  - Déan plé ar **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta do phobal áitiúil, seachas fostaíocht dhíreach, a bhaineann le CIN a chuid oibriúchán a lonnú sa phobal sin.
- (30 marc)
[75 marc]

7. (a) Modh amháin chun Ioncam Náisiúnta a ríomh is ea modh an chaiteachais.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
  - Ainmnigh an **dá** mhodh eile a mbaintear úsáid astu chun ioncam náisiúnta a ríomh.
  - Luaigh agus mínigh **dhá** bhealach a bhféadfadh tír úsáid a bhaint as staitisticí an ioncaim náisiúnta.
- (25 marc)
- (b) Glac leis gurb é an tIoncam Náisiúnta (Y) ná: $Y = C + I + G + X - M$ áit a bhfuil $C = €2,000m$, $I = €700m$, $G = €500m$, $X = €200m$ agus $M = €150m$
- Luaigh cad dó a seasann gach ceann de na litreacha /siombailí san fhoirmle thuas.
  - Bain úsáid as na figiúirí atá curtha ar fáil chun leibhéal an Ioncaim Náisiúnta a ríomh.
- Taispeáin do chuid oibre.**
(20 marc)
- (c) “Tá tuartha ag an AE go dtiocfaidh fás 4.5% ar OTI na hÉireann in 2016.”
(Foinse: *The Irish Times*, Samhain 2015)
- Cad dó a seasann na litreacha AE agus OTI?
  - Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta a d’fhéadfadh geilleagar na hÉireann a bhaint as an bhforbairt thuas.
  - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chostais a d’fhéadfadh a bheith ag baint le fás geilleagrach.
- (30 marc)
[75 marc]
8. (a) Is ceann d’aidhmeanna eacnamaíochta rialtas na hÉireann é fiachas náisiúnta na hÉireann a laghdú.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
  - Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta a bhaineann le fiachas náisiúnta na hÉireann a laghdú.
  - Luaigh agus mínigh **dhá** aidhm eacnamaíochta eile atá ag rialtas na hÉireann.
- (25 marc)
- (b) ‘Tá Metro Thuaidh, iarnród ardluais ó lár Chathair Bhaile Átha Cliath go hAerfort Bhaile Átha Cliath agus go Sord le dul ar aghaidh, ar chostas €2.4 billiún, mar chuid de phleananna an Rialtais chun bonneagar na tíre a fheabhsú.’
(Foinse: *Irish Independent*, Meán Fómhair 2015)
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
  - Luaigh agus mínigh buntáiste eacnamaíochta **amháin** agus míbhuntáiste eacnamaíochta **amháin** do gheilleagar na hÉireann a d’fhéadfadh a bheith ag baint le tógáil Metro Thuaidh.
  - Luaigh sampla **amháin** eile de bhonneagar ar chóir infheistíocht a dhéanamh ann faoi láthair agus luaigh cúis **amháin** le do rogha.
- (26 marc)
- (c) Mol beart **amháin** a d’fhéadfadh trí cinn ar bith ar leith díobh seo a leanas a dhéanamh chun an timpeallacht a chosaint:
- Tomhaltóirí
  - Gnólachtaí
  - Pobail áitiúla
  - Rialtas na hÉireann.
- (24 marc)
[75 marc]

NÁ DEARMAD AN CEISTPÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA (b)FREAGARLEABHA(i)R
A ÚSÁIDTEAR CHUN NA CEISTEANNA I ROINN B A FHREAGAIRT

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán